

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 2003. – № 18-22. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02.12.1997 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 1997. – № 671/97–ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80>.

Кулага Е. В., к.ю.н.,

доцент кафедри підприємницького та корпоративного права,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

19 червня 2020 з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» [1] в Україні стартувала реформа ринку капіталів і організованих товарних ринків. Закони України «Про цінні папери та фондовий ринок» та «Про товарну біржу» були викладені у новій редакції та перейменовані на Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [2] та на Закон України «Про товарні біржі» [3] відповідно. Ключові новації цих Законів спрямовані на демонополізацію товарних ринків та встановлення прозорих правил гри для залучення іноземних інвестицій та подальшого економічного зростання. Серед них нові правила регулювання ринку цінних паперів та товарного ринку, впровадження нових ліцензій та низки нових фінансових інструментів, які узгоджені із міжнародним інвестиційним

регулюванням (Директива MiFID II, Регламент MiFIR, Регламент EMIR, Директива про остаточність розрахунків та Директиви про фінансові застави).

З початком російської повномасштабної війни в Україні 24 лютого 2022 року регульований ринок капіталів був фактично заморожений. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку на позачерговому засіданні 24 лютого прийняла низку рішень: тимчасово з 24 лютого 2022 року зупинити розміщення, обіг та викуп всіх цінних паперів, а також проведення операцій в системі депозитарного обліку та системах клірингового обліку осіб, які провадять клірингову діяльність, окрім проведення операцій, необхідних для здійснення Національним банком монетарної та грошово-кредитної політики і Міністерством фінансів операцій з обслуговування державного боргу.

Проте вже 28.02.2022 НКЦПФР прийняла ряд рішень, спрямованих на дозвіл певних операцій з ОВДП, заборону виплат учасникам, пов'язаним з країною-агресором, а також на перенесення дати звітності тощо. Крім того, Постановою Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2022 р. № 156 "Про випуск облігацій внутрішньої державної позики "Військові облігації"" [4] було запроваджено здійснення державних внутрішніх запозичень в обсязі до 400 млрд. гривень шляхом поетапного випуску облігацій внутрішньої державної позики "Військові облігації". НКЦПФР дозволила проведення інвестиційним фірмам, які мають статус первинного дилера, операцій з державними цінними паперами на вторинному ринку, а саме військовими облігаціями (міжнародний код UA4000221436).

Військові облігації – це різновид облігацій внутрішньої державної позики – державних цінних паперів, емітентом яких є Міністерство фінансів України. Військові облігації розміщуються на внутрішньому ринку державних цінних паперів України. Їх особливість полягає у їх цільовому призначенні - кошти від розміщення держава спрямовуватиме на фінансування Збройних сил України та потреб країни в умовах воєнного стану. Держава гарантує власникам таких облігацій виплату їх номінальної вартості та доходу відповідно до умов розміщення облігацій.

З початку війни, завдяки розміщенню військових ОВДП, Україна залучила вже понад 55 млрд грн, близько \$114 млн і 176 млн євро [5]. Тож випуск та

купівля військових облігацій є наразі реальною фінансовою допомогою Збройним силам України та державі під час дії воєнного стану, а також можливість допомогти державі, при цьому на умовах повернення вкладених коштів з отриманням прибутку за їх користування.

Окрім того, НКЦПФР надала дозвіл зберігачам активів ІСІ та компаніям з управління активами проведення таких операцій як перерахування коштів із активів відповідного ІСІ на рахунок для допомоги Збройним силам України, а також до завершення дії воєнного часу відображати такі операції з перерахування коштів НБУ без зміни розміру вартості чистих активів такого ІСІ.

З метою мінімізації негативного впливу наслідків військової агресії Російської Федерації проти України та сприяння стабільності ринків капіталу НКЦПФР вирішила зупинити проведення операцій адміністраторами недержавних пенсійних фондів в системах персоніфікованого обліку учасників недержавних пенсійних фондів, а особам, які провадять діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю, зупинити проведення операцій з активами ФФБ та ФОН, крім проведення операцій передбачених додатком №7 до цього рішення [6].

Враховуючи можливі негативні наслідки для роботи ринків капіталу під час війни, 10 червня 2022 року НКЦПФР зупинила дію ліцензій на провадження діяльності з управління активами інституційних інвесторів та діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів 19 компаніям через ненадання ними інформації, у тому числі щодо зв'язків з Російською Федерацією, яка веде повномасштабну війну проти України.

Тож започаткована в червні 2020 року реформа ринків капіталу та організованих товарних ринків з прийняттям нових Законів була важливою умовою продовження для України програми stand by від МВ та відкрила б нові можливості на ринках товарів і капіталу не лише для держави, а і для приватних інвесторів. Інституційні зміни, які відповідають світовим, мали бути впроваджені протягом декількох років – до 2024 року. Попри неминучі негативні наслідки військових дій, Україні під силу збудувати ефективні механізми роботи

на ринках для законної та прозорої торгівлі, які дозволять забезпечити залучення значних інвестицій в економіку нашої держави. Наразі створення умов для формування ринків товарів і капіталу, що є невід’ємним інструментом для формування справедливих ринкових цін на базові товари стимулюватимуть різні галузі економіки до росту та інвестування в модернізацію виробництва та оптимізацію бізнес-процесів, що дозволить забезпечити національній економіці в повоєнні часи надшвидкі темпи зростання.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів : Закон України від 19.06.2020 № 738-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> (дата звернення: 01.06.2022)

2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 01.06.2022)

3. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text> (дата звернення: 01.06.2022)

4. Про випуск облігацій внутрішньої державної позики “Військові облігації” : Постанова КМУ від 25.02.2022 р. № 156 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2022).

5. Мінфін. Військові облігації URL: <https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/kak-i-gde-kupit-voennye-obligacii/>

6. Про упорядкування проведення операцій на ринках капіталу на період дії воєнного стану : Рішення НКЦПФР від 08.03.2022 р. № 144 URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/rishennia_144_zi_zimnamy_stanom_na_09_06_2022.pdf